

Inventering av fladdermöss i Hammarparken och dess omgivning, Uppsala kommun

2017-10-01

Johnny de Jong

Beställare: JM AB, Matilda Ottosson
Projekt nr: 17245
Genomförande konsult: Ecocom AB.
Uppdragsledare: Johnny de Jong
Fältarbete: Johnny de Jong
Framsida, bildtext: Knotig tall på hållmark i inventeringsområdet
Framsida, fotograf: Johnny de Jong

Uppdrag

Det finns långtgående planer på att bebygga Hammarparken i stadsdelen Eriksberg, Uppsala kommun. I det närliggande naturreservatet Hågadalen har ett antal fladdermusarter observerats, bland annat den sällsynta fransfladdermusen. Därför finns ett behov av att särskilt undersöka fladdermusfaunan i Hammarparken innan en eventuell exploatering. Fladdermöss rör sig över större områden och därför inventerades även de närmaste omgivningarna av Hammarparken, framförallt Rödbergsparken som utgör fortsättningen av skogsområdet till öster om Hammarparken.

Syfte

Syftet med föreliggande arbete var i första hand att undersöka om det finns kolonier med fladdermöss i området. Dessutom undersöktes vilka arter som använder området för att bedöma kvaliteten som jaktområde för fladdermöss.

Inventeringsområdet

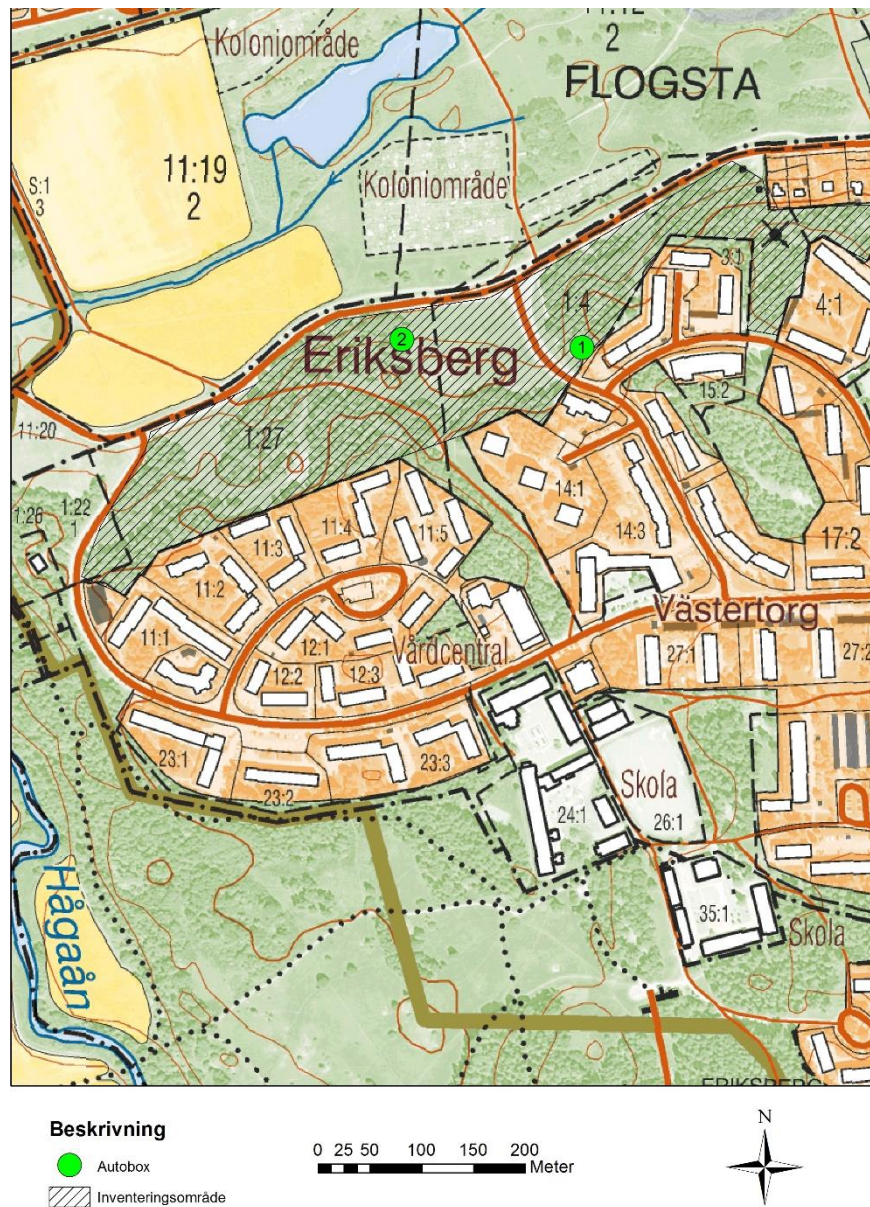
Inventeringsområdet, Hammarparken och Rödbergsparken, är ett långsmalt skogsområde som är beläget i stadsdelen Eriksberg i Uppsala kommun (Figur 1). Området ligger längs med Eriksbergsvägen och gränsar i norr mot ett större parkområde som i sin tur har förbindelse med Hågadalens naturreservat (Fig. 2). I väster finns skog som ligger i anslutning till Hågadalen. I söder och öster vidtar bebyggelse. Hammarparken och Rödbergsparken delas av vägen som går från Västertorg till koloniområdet, och genom Hammarparken finns gång- och cykelväg. Autobox nummer 1 placerades i Rödbergsparken nära en klockstapel. Rödbergsparkens areal är ca 2.5 ha, medan Hammarparken, där autobox 2 placerades, är ca 6 ha. Trädskiktet består mest av medelålders tallskog mest enstaka lite grövre tallar och aspar, samt enstaka andra lövträd, t.ex. ek. Inget lämpligt koloniträd observerades, men det kan inte uteslutas att det finns enstaka lämpliga träd. Skogen är lättframkomlig och tämligen gles och torr (Fig. 3).

Skyddsvärde och lagstiftning

I Sverige är 19 fladdermusarter påträffade. Tio arter är upptagna på den svenska rödlistan från 2015 och fyra arter på den globala rödlistan (IUCN) från 2009. Att en art är rödlistad innebär dock inte något formellt skydd utan beskriver endast artens bevarandestatus, d v s risken för att arten skall försvinna ur den svenska faunan.

Enligt artskyddsförordningen 4 § 2 punkten är det förbjudet att avsiktligt störa fladdermöss särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Enligt artskyddsförordningen 4 § 4 punkten är det förbjudet att skada eller förstöra fladdermössens fortplantningsområden eller viloplats oavsett om det sker

avsiktligt eller oavsiktligt (Naturvårdsverket 2009). Enligt EUROBATS-avtalet, som Sverige har ratificerat, skall också områden som är viktiga för fladdermössens bevarandestatus skyddas från skada eller störning, förutsatt att detta är ekonomiskt och socialt genomförbart. Dessutom skall viktiga födosöksområden för fladdermöss skyddas (EUROBATS 1994).

Figur 1. Inventeringsområdet i stadsdelen Eriksberg, Uppsala kommun. Autobox nr 1 är placerad i Rödbergsparken, medan autobox 2 är placerad i Hammarparken.

Figur 2. Utsikt från Ekebydalen (strax norr om Hammarparken) bort mot Hågadalen. Området mellan Hammarparken/Rödbergsparken och Hågadalen är mer eller mindre öppet.

Figur. 2. Hammarparken och Rödbergsparken består mest av tämligen ungskog som ännu inte hunnit utveckla några höga värden ur fladdermussynpunkt. Här finns dock några enstaka grövre aspar, ekar och tallar, men ingen av dessa hyste några fladdermuskolonier.

Metod

Området besöktes den 19-20 juli 2017 klockan 23.00-03.15. Under dagen den 19 juli var det svag vind, soligt och varmt och ca 20 grader. Under natten sjönk temperaturen ner till 9 grader klockan 03.15. Väderleken var med andra ord mycket gynnsam. Under juli månad har fladdermössen (honorna) kolonier och den tredje veckan i juli brukar vara bästa tiden att hitta kolonier eftersom aktiviteten är hög i samband med att ungarna börjar bli flygga. Ungefär mellan klockan 01 och 03, när fladdermössen återvänder till kolonin är aktiviteten livlig runt kolonin, och det är då relativt lätt att hitta kolonier.

Området genomsöktes systematiskt klockan 23.45-03.00 med handburen ultraljudsdetektor (D1000, Pettersson Elektronik). Området är litet och under tre timmar hinner man genomsöka varenda del av området vid flera tillfällen. Manuell inventering medför stor säkerhet vid artbestämning men genererar lite data per tidsenhet jämfört med automatisk punkttaxering med ett flertal autoboxar. Manuell inventering ger också möjlighet att påträffa fladdermuskolonier och observera transportrutter.

Samtidigt som området genomsöktes manuellt användes två s.k. autoboxar som automatiskt registrerar fladdermöss (D500x, Pettersson elektronik, fig. 1). Följande inställningar för autoboxar användes; recording sensitivity (very high), sample frequency (500), pretrig (off), rec-length (3), HP-filter (y), autorec (y), input gain (60), trigger lvl (30) och interval (5). Använda inställningar har en hög känslighet vilket innebär att sannolikheten att en passerande fladdermus skall spelas in är mycket god. Automatiskt inspelade ljud har analyserats med mjukvaruprogrammet Omnibat. Ovanligare arter eller inspelningar som av Omnibat bedömts som "osäkra/unreliable" har granskats manuellt med programmet batsound (Pettersson Elektronik). Särskilt komplicerade inspelningar eller inspelningar av tänkbara arter på raritetslistan (Ahlén 2011) granskas normalt av en extern raritetskommitté. Detta var dock inte nödvändigt vid den här inventeringen.

Resultat av fältinventering

Fyra olika arter påträffades, nämligen nordfladdermus (*Eptesicus nilssonii*), vattenfladdermus (*Myotis daubentonii*), större brunfladdermus (*Nyctalus noctula*) och dvärgpipistrell (*Pipistrellus pygmaeus*). Antalet observationer var dock litet. Den manuella inventeringen gav 7 observationer, och autoboxinventeringen gav 28 observationer på tre timmar. Den enda arten som observerades inne i skogen var vattenfladdermus (Fig. 4) och nästan alla observationer var i närheten av klockstapeln i Rödbergsparken. Övriga observationer var tillfälligt passerande individer (dvärgpipistrellen och större

brunfladdermus) eller individer som jagade utanför skogen (nordfladdermus). Inga indikationer på koloniplats fanns.

Tabell 1. Påträffade arter och antalet observationer med autoboxar respektive manuell inventering.

Art, svenskt namn	Art, vetenskapligt namn	Antal med autobox	Antal med manuell inventering
Nordfladdermus	<i>Eptesicus nilssonii</i>	3	2
Vattenfladdermus	<i>Myotis daubentonii</i>	25	3
Dvärgpipistrell	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	0	1
Större brunfladdermus	<i>Nyctalus noctula</i>	0	1

Figur 4. Vattenfladdermus (*Myotis daubentonii*) var den enda arten som påträffades inne i skogen, dock med relativt få observationer. Vattenfladdermusen jagar över Hågaån, samt i de närliggande skogsområdena. Över Hågaån har dock endast hanar påträffats, medan honorna förekommer över sjön, t.ex. vid Dalbyviken.

Diskussion och slutsats

Hammarparkens och Rödbergsparkens läge öster om Hågadalen gör det högst motiverat att genomföra en fladdermusinventering av området innan eventuell exploatering. Resultatet visar dock att området inte är högprioriterat som fladdermusmiljö. Miljöer som producerar mycket insekter, vilket är en förutsättning för hög fladdermusaktivitet, ligger nästan alltid i

anslutning till sjöar, vattendrag eller våtmarker. Det aktuella inventeringsområdet ligger dock ganska långt ifrån vatten och består av en relativt torr skog. Miljön utgörs av en relativt smal skogsremsa mellan ett helt öppet område, kantat av en väg, samt bostadsområden, och hela objektet ligger därmed ganska isolerat från den betydligt mer artrika Hågadalen. Aktiviteten var generellt låg i hela området. Inventeringen har visat att det inte kan finnas en koloni av fladdermöss i området, och det finns därför inte någon risk för störningar av fortplantningsområden i samband med eventuell exploatering. De båda parkerna utgör inte heller ett viktigt födosöksområde för fladdermöss. Endast tillfälligt passerande fladdermöss påträffades. Ecocom's bedömning är att en exploatering inte kommer i konflikt med de krav som artskyddsförordningen och Eurobats avtalet ställer.

Referenser

- Ahlén, I. 2011. Kriterier för observationer som bör rarerhetsgranskas. Bilaga 2 i Övervakning av fladdermöss. Naturvårdsverkets Handledning för övervakning.
Naturvårdsverket, 2009. Handbok för artskyddsförordningen, del 1 – fridlysning och dispenser. Rapport 2009:2.
EUROBATS 1994. Agreement on the Conservation of Bats in Europe, Treaty Series No. 9.